

FOCUS

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

HOE MAAKT U KEUZES VOOR UW PENSIOEN?

DRIE COLLEGA'S VERTELLEN

NAP KENT NU OOK EEN OVERLIJDENSUITKERING

WAT HOUDT HET IN EN HOE GEEFT U TOESTEMMING?

INZICHT IN UW EIGEN PENSIOEN?

RAADPLEEG HET UPO

DEZE KEER IN FOCUS

05 FINANCIËLE POSITIE
WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN DE LAGE RENTE?06 NETTO AANVULLENDE
PENSIOENREGELING
OVERLIJDENSUITKERING TOEGEVOEGD AAN DE NAP08 INDEXATIEBESLUIT
GEEN VERHOGINGEN VAN DE PENSIOENEN09 UW UPO KOMT ERAAN!
CHECK UW EIGEN PENSIOENSITUATIE18 SCHUIFT UW AOW-LEEFTIJD
WEER OP?20 DURF TE VRAGEN
& ANTWOORDEN

22 REGLEMENTSWIJZIGINGEN

BESTUUR PENSIOENFONDS KLM-CABINEPERSONEEL

Leden Daan Nijssen, Paulette van den Berk, Stefan Geerlings, Pieter Vanagt, Eugène van Halder, Paul Jansen, Arend de Jong (vicevoorzitter), Miriam Kartman, Eltjo Kok (voorzitter), Rob Koster (vicevoorzitter), Terence Tilgenkamp. Plaatsvervangende leden Annette Groeneveld, Kees Porskamp. E-mailadres bestuur@klmcabinefonds.nl

PENSIOENNIEUWS
GEWOON IN UW
NIEUWSOVERZICHT

Volgt u het pensioenfonds al op Facebook? Al ruim 1.100 collega's zijn via hun Facebook-nieuwsoverzicht op de hoogte van ons laatste nieuws. Nog eens 2.500 collega's zijn lid van de pensioengroep Cabine Pensioenplein op Facebook, waar zij vragen stellen en antwoord krijgen op uiteenlopende pensioenvragen.

Meld u ook aan om direct uw pensioenvragen te stellen aan ons webcareteam:

📍 Fanpagina: facebook.com/klmcabinefonds

📍 Cabine Pensioenplein:
facebook.com/groups/cabine.pensioenplein

Ontvangt u uw pensioennieuws - net als 5841 collega's - liever per mail? Meld u dan aan voor de NWSflits op klmcabinefonds.nl.

SAVE THE DATE: CABINE
PENSIOENPLEIN 2016

Op 5, 6 en 7 oktober 2016 vindt het jaarlijkse deelnemersevent Cabine Pensioenplein plaats. Tijdens Cabine Pensioenplein informeert het bestuur u over de actuele stand van zaken bij het pensioenfonds. Daarnaast krijgt u de mogelijkheid om u in een break-out sessie te verdiepen in een specifiek pensioenonderwerp, zoals het NAP of Pensioen ABC. De belangstelling voor Cabine Pensioenplein in 2015 was groot; maar liefst 314 collega's bezochten dit event. Noteer daarom 5, 6 of 7 oktober alvast in uw agenda, zodat u er op tijd bij bent als de inschrijving voor dit event geopend is. Houd ook de website van het pensioenfonds en de Facebookpagina in de gaten voor updates rondom dit event:

- www.klmcabinefonds.nl/cabinepensioenplein
- www.facebook.com/klmcabinefonds ●

Toine van der Stee

directeur Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

shoots bij Laura

Onzeker of niet onzeker?

Het jaar 2016 is voor Nederlandse pensioenfondsen niet bijzonder goed begonnen. Meteen in de eerste week van het jaar daalden de koersen op de internationale aandelenbeurzen behoorlijk stevig. Ook de rente is nog steeds historisch laag, zodat de financiële positie van de pensioenfondsen behoorlijk onder druk staat. En net op zo'n moment zegt de Pensioenfederatie dat het garanderen van de pensioenuitkeringen niet langer mogelijk is. Vervolgens kondigen enkele van de grootste Nederlandse pensioenfondsen aan dat de deelnemers rekening moeten houden met verdere kortingen op hun pensioenen. Indexatie van de pensioenen kunnen de deelnemers helemaal wel vergeten. Je moet het dan niet vreemd vinden dat er veel opschudding ontstaat en dat vooral gepensioneerden boos en verontwaardigd zijn. De kranten stonden er vol mee. Hoe zwart-wit wil je het hebben? Het ene moment hebben we het beste pensioenstelsel van de wereld en het volgende moment deugt er niets meer van en moet iedereen vrezen voor zijn oude dag. Hoe kan dat?

Een pensioen bouw je op tijdens je werkzame leven, meestal duurt dat enkele tientallen jaren. Vervolgens geniet je er gemiddeld nog 15 tot 20 jaar van. Bij elkaar heb je het dan al gauw over bijna 60 jaar. Dat is een hele lange tijd waarin er van alles kan gebeuren. Oorlogen, natuurrampen, noem maar op. Het is een illusie dat je iemand van 25 jaar precies kunt vertellen hoe hoog zijn of haar pensioen precies zal zijn als hij 80 wordt. In die zin zijn pensioenen dus niet zeker. Dat zijn ze niet en dat waren ze nooit. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat je helemaal niets meer in het vooruitzicht kunt stellen. Dit raakt eigenlijk precies de kern van wat pensioenfondsen doen en vooral wat besturen van pensioenfondsen doen. De enige echte bestaansreden van pensioenfondsen is dat ze pensioenen uitbetalen aan degenen die daarvoor in aanmerking komen. Daarom weten besturen van pensioenfondsen heel precies hoeveel geld ze van jaar tot jaar nodig hebben om de opgebouwde pensioenaanspraken te kunnen betalen. Vervolgens proberen ze hun beleggingen zo vorm te geven dat de benodigde middelen in de toekomst ook steeds beschikbaar komen. Ondanks alle onzekerheden die daarmee gepaard gaan. Daarvoor worden allerlei risico's en kansen geanalyseerd en wordt er steeds onderzocht wat er in het ergste geval kan gebeuren. Er worden buffers aangelegd en veiligheidsmarges in acht genomen. In het jargon heet dat een ALM-studie (ALM = Asset Liability Management), een studie waarbij de ontwikkelingen van de beleggingen en de pensioenverplichtingen door de tijd heen in samenhang worden gezien. Bij de KLM pensioenfondsen zijn die technieken heel ver ontwikkeld en de besturen van de fondsen houden zich er intensief mee bezig. En tot dusverre met succes, maar absolute zekerheid heb je nooit. Aan het eind van 2015 waren de dekkingsgraden van de fondsen nog steeds voldoende om de pensioenen ongestoord te kunnen uitbetalen. De pensioentoezegging aan de deelnemers in de fondsen is dus zeker van waarde gebleken.

Is er dan geen vuiltje aan de lucht? Nee, dat nou ook weer niet. De reserves van de pensioenfondsen zijn in de afgelopen jaren behoorlijk onder druk komen te staan. Dat kwam vooral doordat de deelnemers (u dus) langer leven dan oorspronkelijk verwacht. Dat is een felicitatie waard, maar het kost wel geld. En verder is de zeer lage kapitaalmarktrente een flinke boosdoener. Als de rente zo laag blijft als aan het begin van 2016, zal de financiële positie van uw fonds de nodige stuurmanskunst vergen van het bestuur. Gelukkig is dat laatste ruimschoots aanwezig. ●

GEPENSIONEERDEN OPGELET KLM NEWSAPP OPVOLGER WOLKENRIDDER

Mist u de Wolkenridder al in uw brievenbus? Dan is er goed nieuws. Naast de KLM NewsApp voor KLM'ers in actieve dienst is er nu ook een webversie (speciaal) voor pensioengerechtigde KLM'ers.

U kiest zelf welke informatie u wilt zien:

1. Alleen de KLM corporate nieuwsberichten en achtergronden bij het nieuws (Nederlands of Engels). inlogcode: klm-alg of engels klm-gen
2. Specifieke informatie over Inflight Services. Hier is overigens ook ruimte voor het corporate nieuws, want dat wordt automatisch toegevoegd. inlogcode: klm-ifs
3. Specifieke informatie over Ground Services. Ook hier wordt het corporate nieuws automatisch toegevoegd. inlogcode: klm-gs

Deze site is overigens een begin. U zult de personalia zoals deze in de Wolkenridder stonden nog even moeten missen.

De redactie werkt nu aan de tweede versie van de KLM NewsApp, waaraan een aantal nieuwe rubrieken en onderdelen wordt toegevoegd. Zo maken we het aanbod van de berichtgeving completer. Wilt u de KLM NewsApp bekijken? Ga dan naar: www.klmnewsapp.com. U kunt inloggen met bovenstaande inlogcodes. Hebt u vragen? Neem dan contact op met het secretariaat van de Wolkenridder: 020 649 45 45. ●

PENSIOEN IN ZICHT-DAG GOED VOORBEREID MET PENSIOEN!

Op de woensdagen **8 juni en 6 juli 2016** organiseert het pensioenfonds tussen **10.30 uur en 15.00 uur** weer een Pensioen In Zicht-dag voor iedereen die bijna met pensioen gaat. Hier hoort u welke keuzes u kunt maken en wat er voor u verandert als u met pensioen gaat. De ideale voorbereiding op uw pensioen! Deelnemers die binnen een jaar met pensioen gaan ontvangen automatisch een uitnodiging voor deze dag. Hebt u geen uitnodiging ontvangen en denkt u hiervoor wel in aanmerking te komen? Neem dan contact met op met Pensioenservice via telefoonnummer 020 426 62 30 of pensioenservice@klmcabinefonds.nl. ●

WEET WAT ER LEEFT: CHECK DE PENSIOEN- THERMOMETER!

Op www.klmcabinefonds.nl peilt de Pensioenthermometer regelmatig hoe collega's denken over uiteenlopende pensioenonderwerpen. Deze week peilt de Pensioenthermometer hoeveel collega's hun Uniform Pensioenoverzicht (UPO) alleen nog maar digitaal willen ontvangen. ●

Wilt u zelf een onderwerp aandragen voor de Pensioenthermometer? Stuur dan een mail naar communicatie@blueskygroup.nl.

HOE MAAKT U UW PENSIOENKEUZES?

Om de communicatie over pensioen te verbeteren zijn we altijd op zoek naar ervaringen van deelnemers. Zo hebben we recent een aantal deelnemers benaderd met vragen over pensioenkeuzes bij pensioeningang (bijvoorbeeld variatie in de hoogte van uw pensioen, de verhouding ouderdoms- en nabestaandenpensioen, maar ook een keuze voor de pensioendatum), de Pensioen In Zicht-dag en het pensioen voor nabestaanden. Met de antwoorden gaan we onze communicatie waar nodig verbeteren. Hebt u recent keuzes gemaakt voor uw pensioen en wilt u daarover uw mening geven? Of wilt u uw mening geven over de communicatie rondom uw pensioen? Meld u dan nu aan voor onze online klankbordgroep, door een e-mail te sturen naar Communicatie@blueskygroup.nl. Wij vragen u dan ongeveer twee keer per jaar uw mening via ons online platform. U logt in op een moment dat het u uitkomt en helpt het pensioenfonds zo zijn dienstverlening te verbeteren. ●

FINANCIËLE POSITIE VAN HET FONDS

Lage rente drukt de dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel staat onder druk. Net als alle pensioenfondsen in Nederland heeft ook ons pensioenfonds last van de lage rente. De beleidsdekkingsgraad eind maart 2016 is 105,8%. Op basis van deze dekkingsgraad neemt het pensioenfonds beleidsbeslissingen. De beleidsdekkingsgraad is een gemiddelde van de maandelijkse nominale dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden. Ook de maandelijkse nominale dekkingsgraad is in maart gestegen naar 98,1%.

Waarom is de lage rente van invloed op de dekkingsgraad?

De lage rente zorgt ervoor dat pensioenfondsen meer geld moeten reserveren voor toekomstige pensioenuitkeringen. Met andere woorden, de verplichtingen van het pensioenfonds nemen door de lage rente toe. Dat heeft effect op de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen, oftewel de dekkingsgraad. Pensioenfondsen rekenen met een door DNB vastgestelde rekenrente. Deze is gebaseerd op de lange rente in de

markt. Beslissingen die de Europese Centrale Bank heeft genomen om de economie te stimuleren zorgen ervoor dat deze rekenrente nog verder daalt. Hierdoor dalen de dekkingsgraden.

Welke risico's zijn er voor mij als deelnemer nu de dekkingsgraad steeds verder lijkt te dalen?

Een dalende dekkingsgraad betekent dat de financiële positie van het pensioenfonds steeds minder gezond is. Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel heeft op dit moment een reservetekort, wat betekent dat de reserves van het fonds niet voldoen aan wettelijke eisen. De beleidsdekkingsgraad is namelijk lager dan de vereiste strategische dekkingsgraad (126,5% in maart). Het pensioenfonds heeft in het herstelplan omschreven wat het fonds doet om de financiële positie weer op peil te krijgen. De kans op indexatie van de pensioenen is bijvoorbeeld gering. Een in de media veel gehoorde maatregel is het korten van pensioenen. Dit betekent dat er minder pensioen uitgekeerd kan worden aan pensioengerechtigden. Dit is bij Pensioenfonds KLM-Cabine-

personeel niet aan de orde, maar het is wel een uiterste maatregel die in het herstelplan is opgenomen. Zie pagina 8 voor meer informatie over korten.

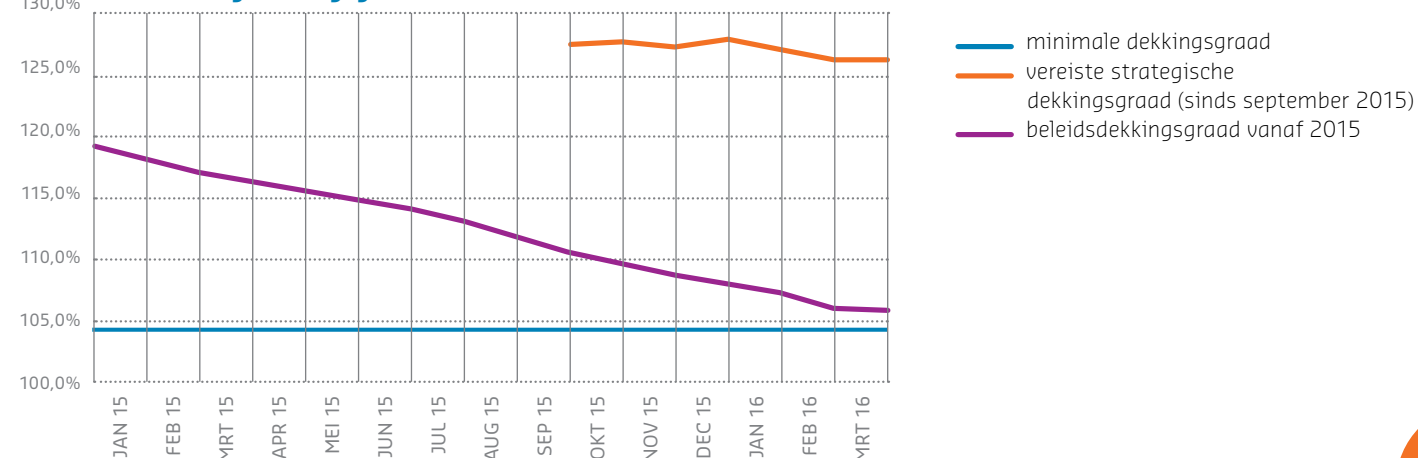
Hoe gaat het pensioenfonds om met de lage rente? Zijn er maatregelen genomen?

Het bestuur is gezien de ontwikkelingen op de financiële markt al enige tijd bezig om de samenstelling van de beleggingsportefeuille aan te passen. Een van de maatregelen is dat we meer beleggen in defensieve aandelen. Hierdoor behouden we in slechte tijden een relatief goed rendement. Defensieve aandelen zijn immers minder gevoelig voor bewegelijkheden op de financiële markt. Ook speelt het bestuur in op de mogelijkheid dat het de komende tijd nog slechter wordt door minder in aandelen te beleggen.

Resultaten eerste kwartaal 2016:

- Beleidsdekkingsgraad is gedaald van 108,5% naar 105,8%.
- Beleggingsrendement is 3,5% in het eerste kwartaal.
- Het pensioenvermogen in het eerste kwartaal is € 2,65 miljard euro. ●

Ontwikkeling dekkingsgraden

Meer weten over de financiële positie van het fonds?

Op www.klmcabinefonds.nl vindt u meer informatie over de dekkingsgraden en alle kwartaalberichten. Wilt u op de hoogte blijven van de financiële positie van uw pensioenfonds? Meld u dan aan voor de digitale nieuwsbrief van uw pensioenfonds (NWSflits) via www.klmcabinefonds.nl.

De Netto Aanvullende Pensioenregeling (NAP) is sinds 1 januari 2015 vrijwillig. Vanaf dat moment zijn er veel vragen over de NAP geweest. Opeens was er een keuze; wil ik blijven deelnemen of niet? En zo nee, wat wil ik dan doen met de aanspraken die ik al heb opgebouwd? Nog altijd leven die vragen, want op twee momenten in het jaar is het mogelijk om met de NAP te stoppen of eenmalig opnieuw deel te nemen.

BELANGRIJK NIEUWS

Overlijdensuitkering toegevoegd aan de NAP

Intussen zijn er verschillende wijzigingen in de NAP geweest. Recent nog met het toevoegen van de overlijdensuitkering NAP. Paulette van den Berk, bestuurslid en voorzitter van de communicatiecommissie, en Terence Tilgenkamp, bestuurslid en lid van de communicatiecommissie, vertellen erover.

Paulette: 'Er speelt best veel rondom de NAP de afgelopen periode. Deelnemers konden door te stoppen met de NAP en de NAP af te kopen ineens beschikken over een 'pot' met geld. Op social media zagen we dat de NAP voor allerlei plannen gebruikt ging worden. Wat we vooral ook zagen was dat deelnemers het ontbreken van een overlijdensuitkering een groot gemis vonden. En dat als reden zagen om de NAP uit te laten keren. Die signalen hebben wij als bestuur heel serieus genomen en we zijn actief op zoek gegaan naar een oplossing. Die is nu gevonden in de overlijdensuitkering NAP. Hopelijk besluiten meer deelnemers nu om de NAP te gebruiken waarvoor het eigenlijk is bedoeld, als aanvullende pensioenuitkering.'

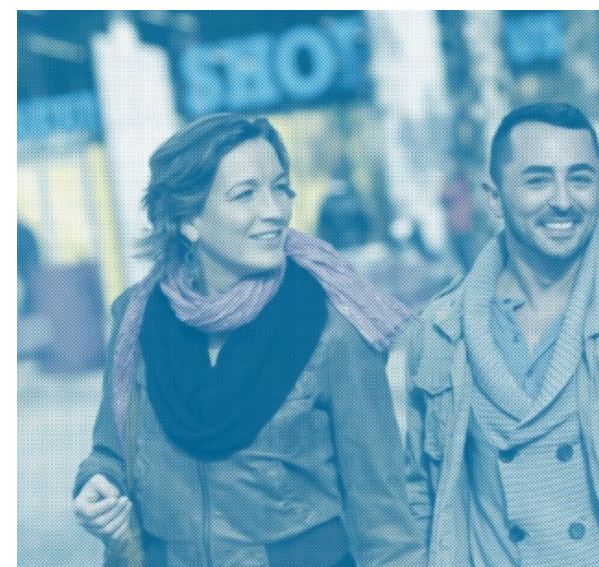
Terence vult aan: 'Als pensioenfonds zijn we ervoor om deelnemers te voorzien van een zo goed mogelijke oudedagsvoorziening. De NAP is een belangrijke bouwsteen in het totale pensioenplaatje. De NAP afkopen voor andere doeleinden dan pensioen is misschien soms nodig of wenselijk. De NAP afkopen omdat er geen overlijdensdekking aanwezig was, vonden wij als bestuur niet acceptabel. Dit mocht geen reden zijn waarom deelnemers een bouwsteen van het pensioen nu al lieten uitkeren.'

'Met de overlijdensuitkering NAP komen de NAP-aanspraken bij overlijden van de deelnemer vóór pensioendatum in de nalatenschap voor de erfgenamen', gaat Paulette verder. 'Heel belangrijk is dat je er wel toestemming voor moet geven. Dat is een voorwaarde van de Belastingdienst. We mogen de NAP niet uitkeren bij overlijden als we geen toestemmingsformulier hebben. Iedere actieve deelnemer die NAP opbouwt kan kiezen voor de overlijdensuitkering. Het arbeidsvoorwaardelijk overleg heeft besloten dat ook gewezen deelnemers van het pensioenfonds kunnen kiezen voor een overlijdensuitkering NAP.'

Zij worden hierover binnenkort aangeschreven. Voor deelnemers die al een NAP-uitkering ontvangen geldt de overlijdensuitkering niet.'

Deelnemers hebben in maart 2016 een brief ontvangen over de overlijdensuitkering NAP. 'Inmiddels zijn er ook al vragen bij het pensioenfonds binnengekomen over de overlijdensuitkering NAP', vertelt Terence. 'Onder andere of deelnemers extra moeten betalen voor de overlijdensuitkering NAP. Dat is niet het geval. De overlijdensuitkering zit nu standaard in de NAP, deelnemers moeten er alleen wel toestemming voor geven. Om de overlijdensuitkering te financieren zijn de afkooptarieven wel aangepast. Hierdoor daalt de afkoopwaarde voor de NAP-aanspraken opgebouwd vóór 1 januari 2015 enigszins (zie hiervoor het rekenvoorbeeld op www.klmcabinefonds.nl, red.). Voor meer vragen kunnen deelnemers terecht op onze website. Daar hebben we een speciaal dossier over de NAP.' ●

WIST U DAT...

- Medio april al meer dan **2.600** collega's toestemming hebben gegeven voor de overlijdensuitkering NAP
- Er vanaf 1 januari 2015 tot en met 1 juli 2016 **2.618** deelnemers de NAP hebben afgekocht
- Dat op basis van de offerte **258** deelnemers hebben besloten te blijven deelnemen
- En dat er van de deelnemers die hebben afgekocht **218** deelnemers opnieuw zijn gaan deelnemen aan de NAP?

IK KIES VOOR DE OVERLIJDENS-UITKERING NAP WAT MOET IK DOEN?

1. Vul het Toestemmingsformulier Overlijdensuitkering NAP in en onderteken het formulier. Het formulier hebt u per post ontvangen, maar kunt u ook downloaden van de website via www.klmcabinefonds.nl/formulieren.
2. Stuur het formulier naar: Antwoordnummer 668, 1180 WB Amstelveen. U hoeft geen postzegel op de envelop te plakken. Voor het opsturen van het Toestemmingsformulier geldt geen termijn, u kunt dat op elk moment doen. Houd er wel rekening mee dat als u onverhoopt komt te overlijden en wij nog geen toestemmingsformulier hebben ontvangen, uw NAP aan het pensioenfonds komt te vervallen. Stuur daarom zo snel mogelijk het formulier in als u van deze optie gebruik wilt maken.

GEEN VERHOOGING VAN DE PENSIOENEN

Ieder jaar besluit het bestuur van het pensioenfonds of de pensioenen kunnen worden verhoogd (indexatie). Indexatie hangt altijd af van de financiële positie van het fonds en de maatstaf voor indexatie. Door het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) zijn de regels voor indexatie strenger geworden. Volgens wettelijke regels moet het pensioenfonds 'Toekomstbestendig indexeren' (TBI). Zo mag je pas (gedeeltelijk) indexeren als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% en er genoeg vermogen is om ook in de toekomst te kunnen indexeren.

Pensioenen in 2016 niet verhoogd

De indexatie in 2016 is als volgt:

- Bouwt u nog pensioen op? Dan is de loonontwikkeling bij KLM bepalend voor de mate van indexatie. Aan gezien er in de periode 2 januari 2015 tot en met 1 januari 2016 geen algemene loonronde bij KLM is geweest, is indexatie van de opgebouwde pensioenen dit jaar niet mogelijk.
- Bent u gepensioneerd of een gewezen deelnemer? Dan wordt uw pensioen ook niet verhoogd. De indexatiemaatstaf is de geschoonde prijsindex (dit is de gemiddelde stijging van de prijzen, exclusief belastingen zoals BTW en accijns) en bedraagt in 2016 0,40%. Op basis van de financiële positie per eind november 2015 zijn de pensioenuitkeringen per 1 januari 2016 niet verhoogd. Ook de opgebouwde pensioenaanspraken van gewezen deelnemers zijn niet geïndexeerd.
- Voor deelnemers aan de reglementen 1977 en 1998 is het indexatiebeleid als gevolg van de nieuwe financiële

spelregels aangepast. De pensioenuitkeringen van deelnemers uit reglement 1977 worden voortaan geïndexeerd met maximaal de algemene loonronde bij KLM. Afhankelijk van de leeftijd van de deelnemer geldt hetzelfde voor de pensioenuitkeringen van deelnemers uit reglement 1998. Alleen als u 65 jaar of ouder bent wordt uw pensioenuitkering geïndexeerd met de prijsindex, maar maximaal met de algemene loonronde van KLM.

Op www.klmcabinefonds.nl leest u meer over het indexatiebesluit 2016 en het indexatiebeleid van uw pensioenfonds.

Toekomstverwachting

De strengere indexatieregels maken het lastiger om te indexeren. Daarbij komen de huidige ontwikkelingen op de financiële markten, denk hierbij aan de lage rente, de financiële positie van het pensioenfonds niet ten goede (zie ook het artikel op pagina 5). Beide elementen maken de kans op indexatie gering.

En daarmee is de kans op inhaalindexatie nog kleiner. De achterstand in indexatie kan pas worden ingehaald als er überhaupt ruimte is voor gewone indexatie. Dat is geen fijne boodschap, maar wel de realiteit. Het pensioenfonds houdt bij de beslissing rondom indexatie rekening met de toekomst, zodat ook op de lange termijn een goede financiële positie wordt behouden.

Korten nog niet aan de orde

De beslissing om de pensioenen niet te verhogen is een maatregel om de financiële positie van het pensioenfonds gezond te houden. Mochten de financiële markten onder druk komen te staan of mocht de rente nog verder dalen, dan heeft dat een negatief effect. Die financiële positie wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. Als de dekkingsgraad sterk daalt, kan het tot gevolg hebben dat het pensioenfonds de pensioenen moet korten. Dat is nu nog niet aan de orde maar het pensioenfonds houdt altijd rekening met dergelijke scenario's. ●

Carla de Wal

Roy Rekers

Deborah Tol

PENSIOENBEWUSTE KEUZES MAKEN IS DE DOELSTELLING

Pensioen is een onderwerp waar de meeste mensen liever niet mee bezig zijn. Het is meestal nog ver weg, en daarmee enigszins ontastbaar. Bovendien is de beleving vaak dat u er als deelnemer geen invloed op hebt, dus waarom zou u zich er dan in verdiepen? **Niets is echter minder waar, want als individu hebt u wel zeker invloed op uw eigen oudedagsvoorziening. Zowel bij uw pensioen via uw werkgever als daarbuiten.**

Zo kunt u bijvoorbeeld zelf op allerlei manieren sparen voor uw oude dag. En rondom het pensioen van uw werkgever zijn er bepaalde momenten waarop keuzes gemaakt kunnen worden. Weet u bijvoorbeeld of u iets voor uw nabestaanden hebt geregeld? Of wat het effect is als u kiest voor een periode van non activiteit? Het pensioenfonds streeft ernaar u te helpen bij het maken van pensioenbewuste keuzes.

INZICHT IN UW EIGEN PENSIOENSITUATIE VIA HET UPO

Om pensioenbewuste keuzes te kunnen maken is enig inzicht in uw pensioen van belang. Dit betekent niet dat u dagelijks met pensioen bezig hoeft te zijn. Wel is het aan te raden dat u in ieder geval jaarlijks even stil staat bij uw pensioen. Een handig moment is het verschijnen van uw

WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN BIJ PENSIONERING WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN OP WELKE GEGEVENS IS UW PENSIOENOVERZICHT GEBASEERD WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN BIJ ARBEIDSONGESCHIKTHEID WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN EN WELKE KEUZES KUNT U MAKEN OM UW PENSIOEN TE VERHOOGEN ZODAT U EEN FINANCIËLE PLANNING KUNT MAKEN

Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Het UPO geeft u inzicht in uw opgebouwde pensioen en te bereiken pensioen als u tot uw pensioendatum bij KLM blijft werken. Ook ziet u wat uw nabestaanden krijgen bij uw overlijden of hoe uw pensioen eruit ziet bij arbeidsongeschiktheid.

Zijn de bedragen op uw UPO zeker? Nee, dat niet. Of u de bedragen op uw UPO daadwerkelijk gaat ontvangen, hangt af van verschillende factoren zoals veranderingen in de pensioenregeling, wettelijke bepalingen en de financiële positie van het fonds. Zo zien de bedragen op het UPO 2016 er bijvoorbeeld anders uit dan vorig jaar. Wel geven de bedragen u een indicatie van uw inkomen op pensioenleeftijd.

GEbruik ook de Pensioenplanner voor mogelijke keuzes

Jaarlijks stilstaan bij pensioen kan voldoende zijn voor een algemeen inzicht. Er zijn ook momenten waarop u keuzes kunt maken en pensioen vaak belangrijker is dan gedacht. Het krijgen van een partner is hier een voorbeeld van, net als deeltijd werken (zie hiervoor ook de interviews op de volgende pagina's). Maar ook als u kiest voor non-activiteit, gaat scheiden of KLM verlaat zijn er keuzes te maken die van invloed zijn op uw oudedagsvoorziening. En

uiteeraard zijn er keuzes op het moment van pensioeningang. Wilt u meer weten over de keuzes die u hebt? Bezoek dan onze pensioenplanner. De pensioenplanner is een handige tool om meer inzicht te krijgen in uw eigen pensioensituatie. Daarnaast kunt u in de pensioenplanner zien wat het effect is op uw pensioen als u keuzes maakt, zoals minder werken of deeltijdpensioen opnemen.

NIEUW: HET PENSIOEN123 VERTELT U WANNEER U IN ACTIE MOET KOMEN!

Vanaf nu kunt u ook het Pensioen123 raadplegen als u wilt weten wanneer u in actie moet komen voor uw pensioen. Met het Pensioen123 weet u binnen vijf minuten **welke keuzes u hebt en wat u moet doen**. Maar ook krijgt u informatie over hoe uw pensioenregeling eruit ziet: hoe zeker is uw pensioen, wat kost uw pensioen en wat krijgt u bijvoorbeeld niet in de pensioenregeling. Met behulp van handige iconen wordt uw pensioenregeling op een eenvoudige manier aan u uitgelegd. Meer weten over een bepaald onderwerp? Raadpleeg dan laag 2 van het Pensioen123. Hier vindt u net iets meer informatie en voor de diehards is in laag 3 het pensioenreglement te vinden. Het Pensioen123 gaat vanaf 1 juli een belangrijke rol spelen in de pensioencommunicatie. U komt de iconen dan vaker tegen in onze communicatie.

WANNEER LIGT HET UPO 2016 OP DE MAT? OF VOORTAAN TOCH ALLEEN MAAR DIGITAAL?

Alle actieve deelnemers ontvangen het UPO begin juli. Pensioengerechtigden ontvangen het Pensioenoverzicht al half juni. Wilt u het UPO alleen nog digitaal ontvangen en niet meer per post? Dat kan als u nog pensioen opbouwt bij het pensioenfonds. U kunt dit aangeven via uw account in MijnKLMPensioennl. Hebt u hier nog niet eerder ingelogd en bent u uw wachtwoord vergeten? Klik dan op 'wachtwoord vergeten' in MijnKLMPensioen om een nieuw wachtwoord aan te vragen.

MEERDERE PENSIOENEN? BEZOEK OOK MIJNPENSIOENOVERZICHT.NL

Hebt u meerdere werkgevers gehad? Dan hebt u mogelijk ook bij meerdere pensioenfonds pensioen staan. Tenzij u altijd uw pensioen hebt overgedragen aan uw nieuwe pensioenuitvoerder (waardeoverdracht). Op mijnpensioenoverzicht.nl kunt u zien waar u allemaal pensioen hebt opgebouwd. Ook de AOW is in dit overzicht opgenomen. Op deze site kunt u inloggen met uw Digi-D.

MEER WETEN? STEL UW PENSIOENVRAGEN OP HET BMC

Dit jaar is het pensioenfonds aanwezig op het BMC van 23 mei tot en met 3 juni (niet in het weekend). Voor al uw pensioenvragen bent u van harte welkom. Medewerkers van het pensioenfonds, bestuursleden, HR KLM en PIT-ers zijn aanwezig om alle vragen te beantwoorden. Hebt u bijvoorbeeld vragen over de NAP, bepaalde pensioenkeuzes, of hebt u meer algemene vragen over bijvoorbeeld de financiële positie van het pensioenfonds? Kom langs en stel ze tijdens onze standperiode op het BMC. We zijn er elke dag van 07.00 tot 14.00 uur (behalve in het weekend).

DE AFDELING PENSIOENSERVICE STAAT VOOR U KLAAR VIA 020 426 62 30 OF PENSIOENSERVICE@KLMCABINEFONDS.NL

WEET U WAT ER VIA UW PENSIOENFONDS VOOR UW PARTNER IS GEREGLD?

De pensioenregeling van Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel heeft verschillende partnervoorzieningen. Maar is dat wel bekend? Op onze website hielden we een poll:

28% (20 stemmen)

- Ja, een partnerpensioen dat uitgekeerd wordt wanneer ik met pensioen ga.

8% (6 stemmen)

- Ik weet het niet, ik heb me er eigenlijk nooit in verdiept.

4% (3 stemmen)

- Er is niets voor mijn partner geregeld via het pensioenfonds. Pensioen bouw ik toch alleen voor mijzelf op?

60% (43 stemmen)

- Ja, standaard twee partnerverzekeringen voor geval ik kom te overlijden.

totaal aantal stemmen: 72

PENSIOENTHERMOMETER

DE LAATSTE ANTWOORDOPTIE WAS DE ENIGE JUISTE:

de regeling kent twee verzekeringen die voorzien in een partnerpensioen: het Facultatief Partnerpensioen en het Anw-hiaatpensioen. Dit is pensioen voor uw partner – dus niet voor uzelf – als u komt te overlijden voor u met pensioen gaat. Als uw partner bekend is bij KLM, wordt hij of zij hier automatisch voor aangemeld. U kunt altijd besluiten niet deel te nemen aan de partnerverzekeringen. Gaat u uit dienst of gaat u scheiden? Dan vervallen de partnerverzekeringen. Om dan een toch een partnerpensioen te houden, wordt hiervoor een deel van het ouderdompensioen gebruikt.

CARLA DE WAL

‘JE KUNT JE UPO OOK DIGITAAL BEKIJKEN,
ZO HEB JE JOUW PENSIOENINFORMATIE
ALTIJD BIJ DE HAND’

Carla de Wal is sinds 5,5 jaar eenbander bij Inflight. Daarvoor heeft ze al 12,5 jaar bij KLM gewerkt. Ze is 51 jaar, ongehuwd en woont alleen. Carla is PIT-er en hierdoor goed op de hoogte van wat ze kan verwachten van haar pensioen.

‘Ik wist niet dat er zoveel momenten in je leven zijn die van invloed zijn op je pensioen’.

De pensioenplanner is een eye-opener

‘Sinds ik PIT-er ben, heb ik tijdens de trainingsdagen aardig wat informatie gekregen over het pensioen. Ik ben goed op de hoogte van wat ik mag verwachten. Het werd voor mij mogelijk om in deeltijd te werken, omdat ik lage vaste lasten heb. Maar, ik heb me wel eerst in de gevolgen voor mijn pensioen verdiept. Deeltijd werken is dan wel leuk, maar ik wil straks ook wat te besteden hebben. De pensioenplanner gaf me daar veel inzicht in. Ik vlieg nu dus 67%, met een gerust hart. Als ik mijn deeltijdpercentage wijzig, dan zie ik dit ook gelijk terug in de planner. Zo kan ik precies mijn pensioen volgen.’

‘De pensioenplanner is echt een eye-opener als je niet weet hoe je pensioen eruit gaat zien. Je ziet meteen het effect van minder werken op de leeftijd waarop je met pensioen wilt gaan. Het is een gebruiksvriendelijk systeem met alle keuzes in een handig overzicht. Door de planner durfde ik die beslissing om minder te gaan vliegen makkelijker te nemen. En kon ik meer tijd besteden aan mijn passie: muziek. Garanties heb je natuurlijk nooit, maar je moet ook wel vertrouwen hebben.’

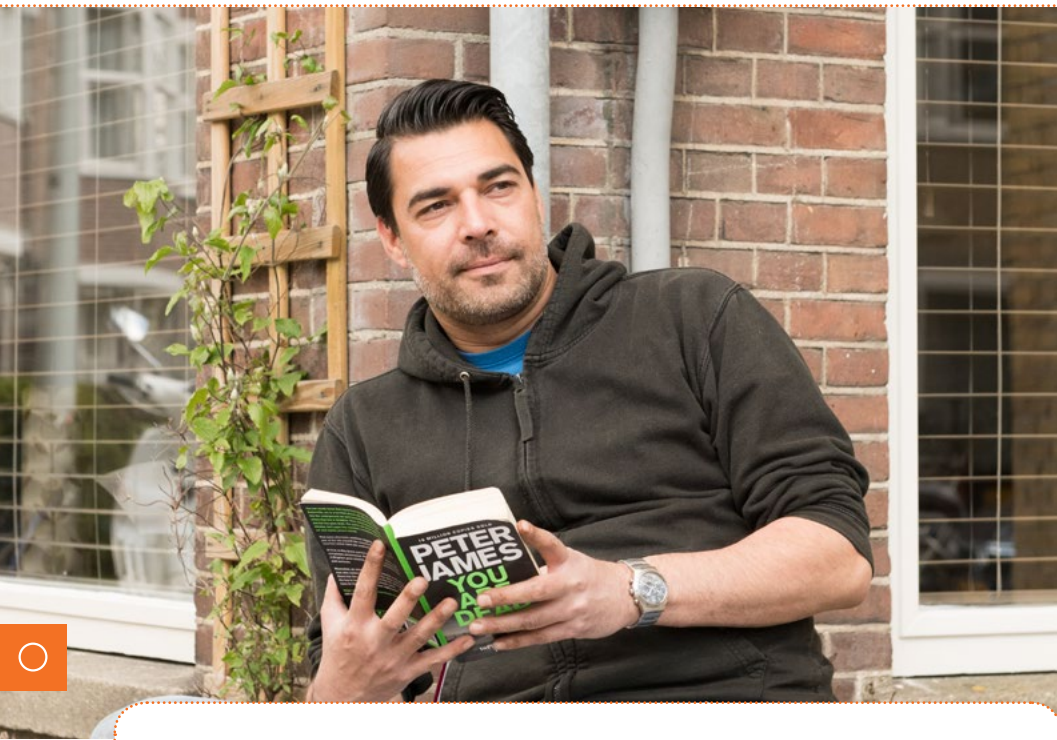
Keuzes en de gevolgen voor je pensioen

‘Ik ben niet alleen PIT-er geworden om meer over pensioen te weten te komen, maar ook om die kennis over te dragen aan anderen. Op de website heb ik toen ook de life events bekeken. Ik wist niet dat er zoveel momenten in je leven zijn die van invloed zijn op je pensioen. En ook niet dat de afspraken die je maakt met je partner ook weer invloed hebben op je pensioen. Zelf ben ik niet gescheiden, maar het verraste me dat scheiding grote gevolgen heeft voor je pensioen.’

‘Ik heb ervoor gekozen om mijn NAP vorig jaar uit te laten betalen. Ik wilde graag een boot kopen, dat is dus een concrete investering geweest. Misschien ga ik mijn NAP weer opstarten, maar daar ga ik nog even rustig over nadenken.’

Maak jouw pensioen nu al actueel

‘Mijn tip: bezoek de website van het fonds. Die heb je altijd bij de hand en kun je raadplegen als jouw hoofd er naar staat. Echt een helder medium om jezelf te informeren. En de pensioenplanner natuurlijk: daarmee krijg je echt overzicht. Al neem je maar een half uurtje: het is een fijn gevoel als je weet wat je tijdens je werkende leven bij elkaar spaart voor later. Je kunt je pensioen daarmee nu al actueel maken.’

Roy Rekers begon zijn werkende leven in de lucht, totdat hij in 2008 besloot eens wat anders te proberen. Hij aanvaardde een kantoorfunctie buiten KLM. Maar na drie jaar beseftte hij dat het regelmatige kantoorleven niets voor hem was. 'Ik miste het vliegen. Gelukkig kon ik terugkomen bij KLM, als eenbander. Hier wil ik tot aan mijn pensioen blijven werken.'

‘Bedenk goed hoe je je financiën gaat aanvullen tussen je 60e en je AOW-leeftijd. Dat is een flink aantal jaren. De NAP kan dat gat vullen!’

Inzicht met het Uniform Pensioenoverzicht

'Af en toe verdiep ik me wel in mijn pensioen. Sowieso omdat ik cijfers nodig heb voor sommige verzekeringen, maar ik wil ook wel graag weten of ik later een leuk pensioen ga krijgen. Het UPO (Uniform Pensioenoverzicht, red.) vind ik daarvoor een prima middel. Dat valt automatisch bij je op de mat en ik vind het persoonlijk wel handig om het op papier te bekijken. Het biedt me genoeg inzicht voor later.'

Keuzes

‘Toen mijn partner en ik samen een huis gingen kopen, hebben we onze financiën goed geregeld. Ik heb de voorzieningen voor extra partnerpensioen (het facultatief partnerpensioen en Anw-hiaatpensioen) behouden. Daarnaast neem ik deel aan de NAP. Er is mij ooit uitgelegd dat dit een extra potje met pensioen is, dat je ook kunt gebruiken om je pensioen mee aan te vullen totdat je AOW krijgt. Ik heb het daarom ook niet afgekocht, want wil de mogelijkheid behouden om vervroegd met pensioen te gaan. Stel dat ik op mijn 60e toch klaar ben met vliegen en met pensioen wil, dan is daar in elk geval wat ruimte voor. Ook heb ik me aangemeld voor de nieuwe overlijdensuitkering van de NAP.’

Het fonds heeft me al laten weten dat dat nu vastligt, een fijne gedachte. We proberen wel bij te sparen, maar tot nu toe lukt dat nog niet zo goed. Laten we het erop houden dat we met volle teugen van het leven genieten!’

Wat gaat de toekomst brengen?

‘Of mijn pensioen straks ook echt voldoende is, kan ik nu nog niet zeggen. Het hangt af van de functie die ik heb voor pensionering, maar ook van mijn gezondheid. Waarschijnlijk hebben we ons huis dan al afbetaald, wat ons een mooie buffer oplevert. Als ik mijn huidige functie behoud tot aan mijn pensioen en fulltime kan blijven vliegen, dan is mijn pensioen best in orde. Ik hoop eigenlijk wel dat ik nog een stap kan zetten in mijn carrière, waarmee ook mijn pensioen beter zal worden. Zeker gezien het feit dat we in een eindloos-regeling zitten. Maar goed, die mogelijkheden zijn er nu niet. Er verandert veel binnen KLM. Daarnaast zijn er volop veranderingen rondom pensioen vanuit de overheid en kun je nu nog niet zeggen hoe de financiële markten het gaan doen de komende jaren. Bovendien moet ik maar afwachten of ik fysiek wel altijd kan blijven vliegen. Als ik het voor het zeggen heb, blijf ik tot aan mijn pensioen bij KLM...’

A photograph of Roy Rekers, a man with grey hair and a beard, wearing a blue shirt and jeans. He is standing in a field of dark soil, holding a shovel. The background shows some green grass and a wooden fence. The text is overlaid on the image.

ROY REKERS

'ALS IK HET VOOR HET ZEGGEN HEB, BLIJF IK TOT AAN MIJN PENSIOEN BIJ KLM...'

14 **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** BIJ PENSIONERING **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** EN HOEVEEL HEeft U AL OPGEBOUWD? **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** EN OP WELKE GEGEVENS IS UW PENSIOENOVERZICHT GEBASEERD **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** BIJ OVERLIJDEN TIJDENS OF NA UW HUIDIGE DIENSTVERBAND? **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** BIJ ARBEIDSONGESCHIKTHEID **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** EN WAT IS UW FACTOR A? **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** EN HOEVEEL HEeft U AL OPGEBOUWD? **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** EN WELKE KEUZEMOGELIJKHEDEN HEeft U **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** EN WAT IS UW PENSIOEN AANSPRAAK? **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** ZODAT U EEN FINANCIËLE BIJSTANING VOOR UW LATERE KUNT MAKEN **WELK PENSIOEN KUNT U VERWACHTEN** BIJ PENSIONERING **WELK**

DEBORAH TOL

'TIP: BEZOEK HET CABINE PENSIOENPLEIN EN GA NA AFLOOP NIET METEEN WEG. BLIJF EVEN HANGEN VOOR DE UITLEG OVER DE PENSIOENPLANNER. DAN BEN JE ER METEEN IN WEGWIJS'

Deborah Tol is eenbander en vliegt sinds acht jaar voor KLM. Ze is 38 jaar, woont samen en heeft een dochter van 6. Deborah heeft al verschillende events omtrent het pensioen bezocht en begint eind mei in PIT17.

'Ik heb mijn partner gevraagd mij aan te melden voor de vrijwillige partnerverzekeringen'

Belangrijk om op de hoogte te zijn

'Pensioen houdt mij wel bezig. Ik heb al twee keer het Cabine Pensioenplein bezocht en dit vond ik heel interessant. Uiteindelijk is kennis toch macht. Over het pensioen heb ik ook verschillende workshops gevolgd. Onder andere eentje over de NAP. Dat was afgelopen jaar best 'hot'. De reden dat ik me heb aangemeld voor PIT is dat ik meer over pensioen wil weten. Het is volop in de media en de spelregels worden voortdurend aangepast. Des te belangrijker er meer van af te weten.'

Mijn pensioen heb ik goed geregeld

'Ik heb nu een fulltime contract en bouw dus fulltime pensioen op. Maar ik heb ook wel een tijdje in deeltijd gewerkt. Toen ben ik ook gelijk even in de pensioenplanner gaan kijken wat het effect voor mijn pensioen was. Als je deeltijd werkt lever je niet alleen salaris in, maar je bouwt ook minder pensioen op. Ik denk dat veel collega's dat niet weten. En je kunt het dan ook niet aanvullen binnen de regeling. Hoe dan ook, als KLM in de winter vraagt wie er tijdelijk minder willen werken ga ik daar wel op in. Zo kan ik de combinatie werk en gezin goed aan, ook al weet ik dat het mijn pensioen aantast.

De verzekering voor mijn partner heb ik ook goed geregeld. We hebben zowel het facultatief partnerpensioen als het Anw-hiaatpensioen behouden. En ook andersom trouwens: ik heb mijn partner ook gevraagd mij aan te melden voor de vrijwillige part-

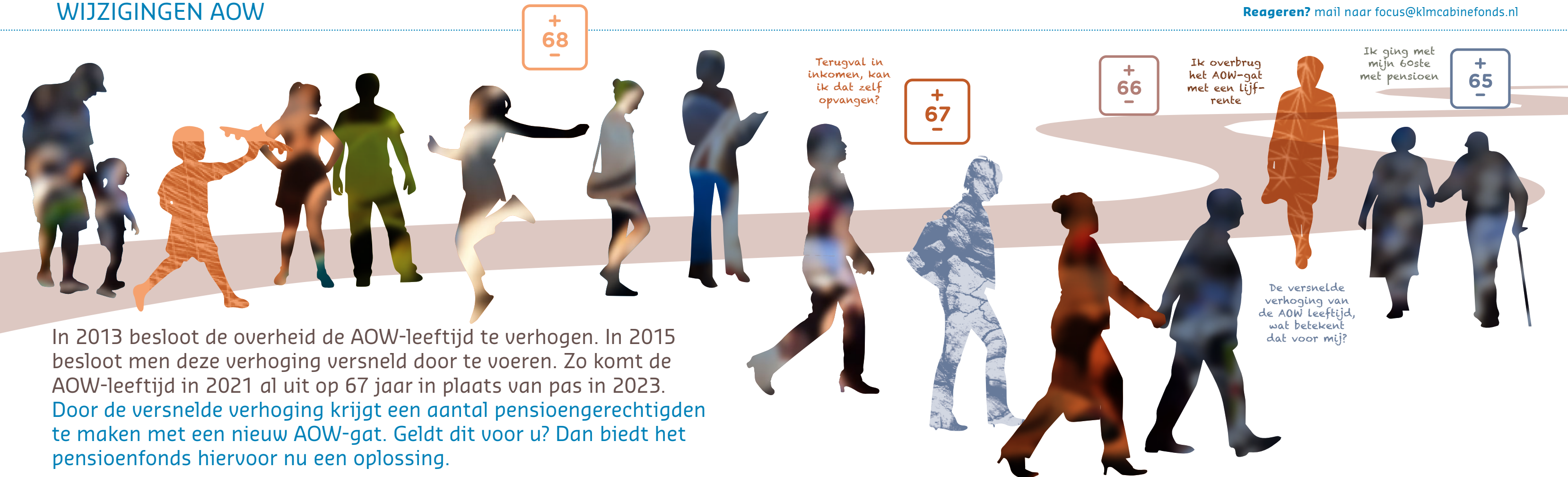
nerverzekeringen bij zijn werkgever. Het kost maar weinig tijd om het te regelen, maar je moet wel even zelf in actie komen.'

Netto Aanvullend Pensioen (NAP)

'Mijn NAP heb ik laten uitkeren, omdat het tot op heden niet mogelijk was om het uit te laten keren aan mijn nabestaanden mocht ik komen te overlijden. Ik vond het zonde als het geld ineens weg zou zijn. Nu er een overlijdensdekking in de NAP-regeling wordt ingebouwd, ga ik weer opnieuw deelnemen. Het is een goede manier om door te sparen voor je pensioen. Overigens vind ik het wel koffiedik kijken hoor. Ik vind het erg moeilijk om beslissingen te nemen voor de lange termijn. Maar we doen wat er kan en spreiden de risico's zoveel mogelijk.'

Keuzes nu hebben gevolgen voor later

‘Denk goed na voordat je minder gaat werken. Minder salaris is direct zichtbaar, maar minder pensioen niet. Zeker als je partner wel veel blijft werken, maak dan goede afspraken over de oude dag. Baseer je keuzes op de verschillende soorten inkomsten en uitgaven die je hebt, nu en later. Een hoog pensioen is natuurlijk heel fijn, maar je kunt er ook naar streven tegen die tijd heel lage vaste lasten te hebben door nu alvast af te lossen op de hypotheek. Dat is voor iedereen anders, maar het is goed om erover na te denken.’ ●

In 2013 besloot de overheid de AOW-leeftijd te verhogen. In 2015 besloot men deze verhoging versneld door te voeren. Zo komt de AOW-leeftijd in 2021 al uit op 67 jaar in plaats van pas in 2023. Door de versnelde verhoging krijgt een aantal pensioengerechtigden te maken met een nieuw AOW-gat. Geldt dit voor u? Dan biedt het pensioenfonds hiervoor nu een oplossing.

SCHUIFT UW AOW-LEEFTIJD WEER OP?

Eugène van Halder

Bestuurslid Eugène van Halder ging op zijn 59e met pensioen. Zijn AOW zou op 65-jarige leeftijd ingaan. In 2013 werd dit opgeschoven naar 65 jaar en negen maanden. En in 2015 schoof zijn AOW-leeftijd nogmaals op, naar 66 jaar. Door de versnelde verhoging krijgt Eugène zijn AOW dus twaalf maanden later dan hij bij pensionering had verwacht. 'Ik heb bij pensionering zelf gekozen voor een hoog/laagmogelijkheid (ook wel 'variatie in uw pensioen' genoemd, red.). Hierdoor ontvang ik meer pensioen tot het moment dat ik AOW ga ontvangen en daarna minder. Maar doordat de AOW-leeftijd in mijn geval opschuift van 65 naar 66 jaar, ontstaat er een AOW-gat van een jaar en dan gaat het om veel geld.' Zie het kader voor een rekenvoorbeeld van een fictieve gepensioneerde die geconfronteerd wordt met een nieuw AOW-gat. Het pensioenfonds biedt nu een oplossing voor het AOW-gat aan pensioengerechtigden die dit willen verhelpen.

Zo werkt het:

offerte voor overbrugging AOW-gat

Om het AOW-gat te overbruggen biedt het pensioenfonds u eenmalig de mogelijkheid om de hoog/laagmogelijkheid waarvoor u bij pensionering hebt gekozen, door te laten lopen tot aan uw nieuwe AOW-leeftijd. Wordt u geraakt door de verhoging van de AOW-leeftijd? En hebt u eerder gebruik gemaakt van een hoog/laagmogelijkheid of had u een overbruggingspensioen tot uw AOW? Dan ontvangt u vier maanden vóór uw oude AOW-leeftijd automatisch een offerte van het pensioenfonds. Daarmee kunt u ervoor kiezen uw huidige pensioenuitkering op dezelfde hoogte voort te zetten tot aan uw nieuwe AOW-leeftijd. Het voordeel hiervan is dat u geen terugval in inkomen krijgt. Het nadeel is dat uw uiteindelijke pensioenuitkering vanaf uw AOW-leeftijd lager wordt. Hoeveel lager dat is, leest u in uw offerte. Deze offerte is trouwens niet bindend. U kunt er alsnog voor kiezen de situatie te laten zoals deze was en uw AOW-gat zelf op te lossen.

Wilt u geen offerte voor de verlenging van de hoog/laagmogelijkheid ontvangen, omdat u het AOW-gat zelf overbruggt met bijvoorbeeld spaargeld of een lijfrente? Meld dit dan vóór u de leeftijd van 65 jaar en 5 maanden bereikt, maar in elk geval vóór 1 juli 2016 aan het pensioenfonds. Dan ontvangt u geen offerte van ons. U maakt dus zelf de keuze.

Hebt u eerder uw AOW-gat zelf overbruggd en wilt u nu gebruik maken van de hoog/laagmogelijkheid van het pensioenfonds? Maak uw interesse dan kenbaar aan het pensioenfonds voordat u 65 jaar en vijf maanden oud bent, maar uiterlijk vóór 1 juli 2016, via 020 426 62 30 of pensioenservice@klmcabinefonds.nl. Dan ontvangt u vier maanden vóór uw oude AOW-leeftijd automatisch een offerte van het pensioenfonds.

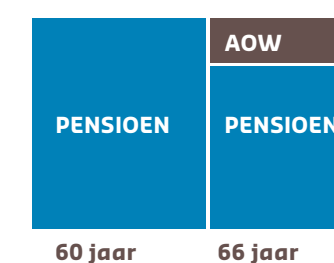
Tot slot: als u te maken krijgt met het AOW-gat ontvangt u binnenkort ook een brief van het pensioenfonds over het bovenstaande. ●

REKENVOORBEELD

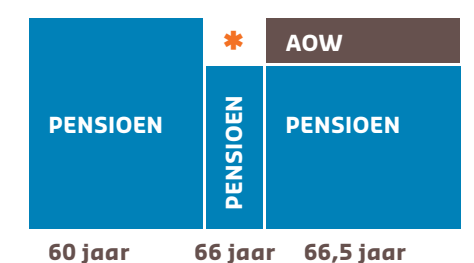
Marijke ging op haar 60e met pensioen. Haar AOW-leeftijd was toen 66 jaar. Om de periode tot aan het ontvangen van AOW te overbruggen koos Marijke voor een hoog/laag mogelijkheid: iets meer ouderdomspensioen tot aan de AOW-leeftijd – haar 66e – en daarna een lager ouderdoms-

pensioen. Haar AOW-leeftijd is in tussentijd gestegen naar 66 jaar en zes maanden. Hierdoor ontstond een AOW-gat van zes maanden. Immers, in die zes maanden krijgt Marijke een lager ouderdomspensioen, maar nog geen AOW. Onderstaande afbeelding illustreert dit:

OUDE SITUATIE

NIEUWE SITUATIE MET AOW-GAT

* = AOW-gat

IN DE RUBRIEK 'DURF TE VRAGEN' GEVEN MEDEWERKERS VAN PENSIOENSERVICE ANTWOORD OP VRAGEN OVER ALLES WAT TE MAKEN HEEFT MET PENSIOEN.

Hebt u een vraag die u graag terugziet in Focus? Stuur dan een mail naar pensioenservice@klmcabinefonds.nl

Ik woon sinds kort niet meer samen met mijn vriend(in). **Moet ik actie ondernemen voor mijn pensioen?**

Ja. Als u een samenlevingscontract had, maar uit elkaar bent gegaan zijn er twee dingen waar u op moet letten:

1. Meld het beëindigen van uw samenlevingscontract bij KLM. Echtscheiding krijgt het pensioenfonds door van de Basisregistratie Personen (BRP), maar de beëindiging van een samenlevingscontract niet. Die moet u zelf melden bij KLM. KLM stopt dan de premie-inhouding en het pensioenfonds kent dan een bijzonder partnerpensioen toe aan uw ex-partner.
2. Het bijzonder partnerpensioen wordt aan uw ex-partner uitgekeerd wanneer u komt te overlijden. Om het bijzonder partnerpensioen uit te kunnen betalen wordt een gedeelte van uw ouderdomspensioen afgesplitst. Uw ouderdomspensioen wordt daardoor automatisch lager. U kunt ook met uw ex-partner afspreken dat hij/zij afziet van het bijzonder partnerpensioen. Deze afspraken moet u samen vastleggen. ●

Hoe zit het met de opbouw van pensioen tijdens zorgverlof? **Bouw ik op dezelfde manier pensioen op als tijdens ouderschapsverlof?**

Zorgverlof werkt voor wat betreft uw pensioenopbouw hetzelfde als ouderschapsverlof. Neemt u ouderschapsverlof op? Dan kunt u ervoor kiezen om uw pensioenopbouw voort te zetten als u dat wilt. U kunt er ook voor kiezen om tijdens uw periode van ouderschapsverlof uw pensioenopbouw stop te zetten. Het maakt daarbij niet uit of u uw ouderschapsverlof volledig opneemt of gedeeltelijk. Het voordeel van het voortzetten van uw pensioenopbouw is dat deze dan doorloopt zoals u gewend was voor uw verlof. Het nadeel is dat u extra premie moet betalen over het deel dat u niet werkzaam bent.

Op www.klmcabinefonds.nl leest u hier meer over. ●

'Bij verlof kunt u ervoor kiezen uw pensioenopbouw voort te zetten'

'Duik eens per jaar in uw pensioen en ontdek de impact van gebeurtenissen op uw pensioen'

Waarom moet ik mij als KLC-er nu al bezig houden met pensioen? **Pensioen is voor mij nog zo ver weg... Ik heb er verder toch geen invloed op?**

Hoewel pensioen voor de meeste KLC-ers en andere jonge collega's nog behoorlijk ver weg is, raden we u aan om ten minste eens in het jaar in uw pensioen te duiken. Er zijn namelijk momenten waarop u in actie moet komen voor uw pensioen. Bijvoorbeeld wanneer er iets in uw werk- of privésituatie verandert dat impact heeft op uw pensioen. Denk aan deeltijd werken, een nieuwe partner waarmee u wilt samenwonen of die wereldreis waarvoor u een paar maanden non-activiteit hebt opgenomen. Dit - en meer - heeft impact op uw KLM-pensioen. Verdiep u daarom in uw pensioen! Lees hier ook over in het artikel van pagina 9 tot en met 11. Bezoek de website van het pensioenfonds voor alles wat u altijd al wilde weten over uw KLM-Cabinepensioen. En raadpleeg de pensioenplanner via MijnKLMPensioen op www.klmcabinefonds.nl voor uw eigen persoonlijke pensioensituatie. ●

Op welke dagen ontvang ik in 2016 mijn pensioenuitkering?

In 2016 ontvangt u uw pensioenuitkering elke 27e van de maand op uw bankrekening. Behalve in de maand december. Dan ontvangt u uw pensioenuitkering op de 21e van de maand. ●

REGLEMENTS- WIJZIGINGEN

In dit artikel zetten we een aantal reglementswijzigingen beknopt voor u op een rij. Voor meer details over de reglementswijzigingen kunt u het reglement raadplegen op www.klmcabinefonds.nl/pensioenreglement.

Neppérus II

Omdat de AOW-leeftijd versneld wordt verhoogd per 1 januari 2016 kunnen pensioengerechtigden te maken krijgen met een AOW-gat. In het reglement is opnieuw een hoog/laag-mogelijkheid opgenomen (Neppérus II). Alle pensioengerechtigden die dit betreft ontvangen hierover bericht en kunnen ervoor kiezen hiervan gebruik te maken. Zie ook pagina 18/19.

ANW-hiaat pensioen

Door de versnelde stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd eindigt de Anw-hiaatuitkering eerder dan de ingang van de AOW-uitkering. Hierdoor ontstaat een AOW-gat. De duur van de Anw-hiaatuitkering voor overlijdensgevallen na 1 januari 2016 is aangepast aan de nieuwe AOW-gerechtigde leeftijd van de nabestaande. De verlenging van de Anw-hiaatuitkering duurt vooralsnog tot de uiterste datum waarop de nabestaande de 67-jarige leeftijd bereikt. Deze verlenging leidt (mede) tot een verhoging van de Anw-hiaatpremie voor de deelnemers. Die is per 1 januari 2016 € 18,90 (in 2015 was de premie € 16,90).

Indexatiebepalingen

Op grond van het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) zijn indexatiebepalingen aangepast. Het nFTK stelt dat pensioenfondsen toekomstbestendig moeten indexeren. Indexatieregels zijn strenger geworden. Een pensioenfonds mag bijvoorbeeld pas indexeren als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% en er genoeg vermogen is om in de toekomst te kunnen indexeren. De indexatiesystematiek van de verschillende pensioenreglementen van het pensioenfonds zijn in lijn gebracht met de regels vanuit het nFTK. Wat dit voor de specifieke reglementen betekent leest u in de reglementen en in het artikel op pagina 5.

Arbeidsongeschiktheid en NAP

Bij arbeidsongeschiktheid wordt uw NAP-opbouw kosteloos voortgezet. Uw pensioenfonds betaalt de premie dan door. Per 1 januari 2016 vraagt het pensioenfonds in principe geen medische verklaring meer aan deelnemers die opnieuw willen deelnemen aan de NAP. In plaats daarvan geldt een nieuwe voorwaarde. Het pensioenfonds betaalt nog steeds

uw premie door bij arbeidsongeschiktheid. Maar als u binnen twee jaar na opnieuw deelnemen arbeidsongeschikt raakt, betaalt het pensioenfonds de NAP-premie alleen door als u kunt aantonen dat uw arbeidsongeschiktheid onvoorzien was op het moment dat u weer ging deelnemen aan de NAP.

Overlijdensuitkering NAP

Er is een overlijdensuitkering NAP toegevoegd. Bij overlijden van de deelnemer worden NAP aanspraken afgekocht en komen in de nalatenschap voor de erfgenamen. De overlijdensuitkering NAP is nu standaard opgenomen in het reglement. Wilt u hiervan gebruik maken? **Dan moet u wel toestemming geven aan het pensioenfonds om de NAP bij overlijden uit te keren.** Stuur hiervoor het toestemmingsformulier overlijdensuitkering NAP aan het pensioenfonds ondertekend terug. Het pensioenfonds kan geen NAP uitkeren bij overlijden als er geen ondertekend toestemmingsformulier is ontvangen. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van ontvangst van het toestemmingsformulier.

Premiebijdrage deelnemers

In 2016 bedraagt de premiebijdrage van de deelnemers voor het ouderdomspensioen 2,3%. De premie voor het facultatief partnerpensioen is verhoogd van 1,4% naar 1,6%. De bijdrage voor het Anw-hiaatpensioen is per 1 januari 2016 verhoogd van € 16,90 naar € 18,90.

Wijziging flexibiliseringsfactoren

De pensioenregeling biedt diverse keuzemogelijkheden, zoals eerder of later met pensioen gaan en ouderdomspensioen ruilen voor meer partnerpensioen. Voor het berekenen van elke keuze – anders dan de standaardkeuze uit het reglement – gebruikt het pensioenfonds flexibiliseringsfactoren. Per 1 april 2016 zijn die factoren gewijzigd, zowel in reglement 2008A als 2008B, als in het NAP-reglement. Dat heeft het bestuur besloten in de bestuursvergadering van 23 september 2015. De effecten zijn minimaal. De grootste wijziging (ca. -0,4%) treedt op bij de flexibiliseringsfactoren voor uitruil van ouderdomspensioen naar partnerpensioen. ●

SPRING EENS IN UW PENSIOEN MAAR WANNEER EIGENLIJK?

- als u gaat trouwen of samenwonen
- als u deeltijd gaat werken
- als u met non-activiteit gaat
- als u gaat scheiden
- als u KLM verlaat

Meer weten?

facebook.com/klmcabinefonds

www.klmcabinefonds.nl

facebook.com/groups/cabine.pensioenplein

COLOFON

Focus verschijnt minimaal twee keer per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en gepensioneerden van het Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel.

Redactie Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Redactieadres Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen **E** focus@klmcabinefonds.nl

Tekst Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Art direction, ontwerp en opmaak Frissewind, in communicatie en design, Amsterdam

Fotografie Don Wijns, Amsterdam, Shoots bij Laura, e.a.

Illustratie Frissewind in communicatie en design, Amsterdam

Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT

E pensioenservice@klmcabinefonds.nl

T (020) 426 62 30

f facebook.com/klmcabinefonds

f facebook.com/groups/cabine.pensioenplein

WWW.KLMCABINEFONDS.NL

Blue Sky Group